

การนำเสนอข่าวสารสะท้อนวิกฤตทางจริยธรรม ของสื่อมวลชน

บำรุง ศรีนวลปาน

“สื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นในการสร้างความเข้าใจทั้ง
ระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม” (ปิยะโชติ อินทรวาส, 2546,)

อหังการของนักหนังสือพิมพ์ คือศักดิ์ศรีแห่งความเป็นไทย และความเป็นผู้นำทางปัญญาของสังคมในยุคเผด็จการ แต่ในยุคประชาธิปไตยหรือยุคที่มีการใช้สิทธิเสรีภาพในการคิดการเขียนและการพิมพ์ได้อย่างเต็มที่ หนังสือพิมพ์ก็อาจกลายเป็นเผด็จการได้เช่นกัน ถ้าหากไร้ จริยธรรมในอาชีพมุ่งแข่งขันเอาประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว

สื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งหมายรวมทั้งหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ นิตยสาร และวารสารต่างๆ แท้ที่มีการรวบรวมโดยหน่วยงานของรัฐ ณ เดือนมิถุนายน 2542 มีรวมกันทั่วประเทศกว่า 3,000 ฉบับ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันทั่วประเทศมีประมาณ 500 ฉบับแต่หนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายและตีพิมพ์วันละ 100,000 ฉบับขึ้นไปจะอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งมีมากกว่า 30 ฉบับ หนังสือพิมพ์รายวันในประเทศไทยนอกจากที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยแล้วยังมีที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีนอีกด้วยซึ่งมีอยู่ประมาณ 15 ฉบับ (<http://www.thaimain.org/thai-thailand/media.html>)

จากประวัติการหนังสือพิมพ์ไทยและต่างประเทศ ล้วนบ่งบอกว่าการขายข่าวสารนั้น คือการขายเรื่องราวของบุคคลอื่น ซึ่งหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นโดยธรรมชาติอยู่แล้ว อีกทั้งละเว้นจาก การละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่นมิได้เลย เมื่อหนังสือพิมพ์แข่งกันขายข่าวสาร ด้วยการปรุงแต่ง ใส่สีล้น และวิธีการเขียน ให้สะดุดตาล่อตาล่อใจคนอ่านด้วยเทคนิคนานับประการ “จิตวิญญาณของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ จึงต้องตั้งอยู่บนจุดยืนอันหนักแน่นมั่นคง ได้แก่ เพื่อมวลชน (Mass) หรือจุดยืนเพื่อประชาชน หนังสือพิมพ์ที่แท้จริง จึงเสมือนนักบวชที่เทศนาสอนความดีงามในการอยู่ร่วมกันในสังคม และเป็นทั้งขุนศึกคอยพิทักษ์ปกป้องประชาชนจากความเลวร้ายหรือจากภัยทั้งปวง แต่หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันเป็นได้เพียงธุรกิจการลงทุนที่แสวงหากำไรซึ่งขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมที่แข่งขันกันเป็นใหญ่ ได้กำไรสูงสุดสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในระบอบประชาธิปไตย ก็กลายเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนวันแล้ววันเล่า” (พิทยา ว่องกุล, 2541,

หน้า 2) จากเหตุผลดังกล่าวเผด็จการข่าวสารจึงเกิดขึ้นในประเทศประชาธิปไตยและเผด็จการทั่วโลก อันเนื่องจากการคัดสรรข่าวสาร เพื่อขาย ให้ได้กำไรและตามใจผู้อ่านหรือตามความต้องการของเหล่าผู้เผด็จการแต่ปัญหาเผด็จการประเทศใดไม่น่าสพรึงกลัวเท่าเผด็จการสื่อมวลชนหรือจักรวรรดินิยมการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายโทรทัศน์ CNN ของสหรัฐอเมริกา เครือข่ายวิทยุโทรทัศน์ BBC ของอังกฤษ หนังสือ TIME หรือ Newsweek รวมไปถึงสำนักข่าวในและต่างประเทศมากมายล้วนมีลักษณะครอบงำความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสารไปทั่วโลกสามารถสร้างประชามติในสิ่งที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องได้

ตามที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (2546) กล่าวว่า “รัฐบาลชุดนี้ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่ต้องไปคุกคามสื่อ ทั้งๆ ที่รัฐบาลนี้ถูกสื่อวิจารณ์หนักมาก รัฐบาลชุดนี้ไม่ได้เกิดจากสื่อเชียร์หรือไม่เชียร์ แต่รัฐบาลเกิดมาจากแนวคิดที่แตกต่างไปจากรัฐบาลอื่นและทำงานมาอย่างดี ประชาชนจึงทดลองเลือกว่าจะทำงานได้ตามที่พูดหรือไม่ สื่อจะวิจารณ์อย่างไรก็ไม่กระทบต่อความนิยม จึงไม่จำเป็นที่รัฐบาลต้องไปแทรกแซงสื่อ” (หน้า 35) อภิรักษ์ โกษะโยธิน (2546, หน้า 41) ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการแซกแซงสื่อว่าโดยบทบาทของสื่อ เป็นเรื่องลำบากเหมือนกันที่จะมาครอบงำ เช่น ใช้จ่าย แล้วซื้อสื่อทั้งหมดเพื่อให้เขียนหรือพูดในแนวทางที่ตัวเองอยากให้พูด คิดว่าเป็นเรื่องลำบาก อาจจะมีบางกลุ่มทำได้ แต่ในที่สุดแล้ว สื่อจะมีบทบาทหน้าที่อันหนึ่งนอกเหนือจากที่นำเสนอเป็นมีเดียอย่างเดียวในขณะที่ยุทธนา วรณพิติกุล (2540) เชื่อว่าโลกยุคปัจจุบันคือจักรวรรดินิยมการสื่อสาร และเผด็จการสื่อมวลชนที่เข้าครอบงำยึดครองความรู้สึกนึกคิดของประชาชนโดยไม่รู้ตัว ซึ่งยากที่จะจำแนกความดีชั่วได้วิชาตรรกวิทยาและวิชาอื่นใดหากคิดจะรอดพ้นจากอำนาจครอบงำของจักรวรรดินิยมการสื่อสารหรือเผด็จการสื่อมวลชนนั้นก็ง่ายนิดเดียว เพียงตั้งคำถามว่าข่าวสารนั้นมีจุดเพื่อใคร เพราะสื่อมวลชน

แท้จริงต้องมีจุดยืนเพื่อมวลชน เพื่อมนุษย์ชนและมนุษยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา (2539) ที่เชื่อว่า ผลลัพธ์ด้านหนึ่งก็คือ กลไกของรัฐในประเทศที่กำลังพัฒนา พวกเขากำลังถือครอบครองอำนาจในสื่อมวลชน ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

สื่อมวลชนต้องมีความสำนึกในการกิจการต่อการสร้างสติปัญญาอย่างลึกซึ้งและแท้จริงบทบาทในการนำสังคมจึงจะเป็นไปอย่างแนบเนียน ไม่หรือหว่า อะไรที่หรือหว่าจะอยู่ไม่ได้นาน อะไรที่อยู่ไม่ได้นาน ก็ไม่ใช่เรื่องของสติปัญญา ในฐานะที่เป็นสถาบันของสังคมสมัยใหม่ สื่อมวลชนมี ศักยภาพทุกประการที่จะนำสังคมได้ แต่การนำสังคมที่มีคุณภาพที่สุด จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความสำนึกในการกิจการต่างๆ เกิดขึ้น จากสื่อมวลชนเอง จากการที่กลไกของรัฐพากันถือครองอำนาจในสื่อมวลชน ในเวลาเดียวกันบรรษัทข้ามชาติด้านการสื่อสารมวลชนก็แผ่อิทธิพลของตนเองทั่วโลกอย่างเสรี ดังนั้นวิกฤติข่าวสาร เกิดจากการแข่งขันกันเสนอข่าวสารที่นำไปสู่การทำลายหรือสร้างความขัดแย้งอย่างรุนแรงทางเศรษฐกิจการเมือง อันตอเนื่องด้วยสงครามที่ใช้กำลังอาวุธ วิกฤติข่าวสารเกิดจากการบิดเบือน เลือกสรรโดยลำเอียง หรือปกปิดข่าวสารที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน หรือไม่เสนอข่าวสารของประชาชน ผลจะก่อให้เกิดแรงกดดันทางอารมณ์ความรู้สึก ส่งสมความขัดแย้งไปสู่จุดระเบิดที่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา นอกจากนี้ วิกฤติข่าวสารยังรวมไปถึงการไร้วุฒิภาวะ หรือสติปัญญาของสื่อมวลชนในแต่ละสังคม ซึ่งตกเป็นเชลยทางความคิดหรือเครื่องมือทางจักรวรรดินิยมการสื่อสารทั่วโลก และภาวะการขาดความรับผิดชอบหรือจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนอีกด้วย

สุวารีย์ วงศ์วัฒนา (2540) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในมุมมองของนักศึกษา อาจารย์ และผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของสื่อมวลชนมากที่สุดคือ สื่อมวลชน

ตกอยู่ภายใต้แรงกดดันของนายทุนหรือเจ้าของจึงให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ขององค์กรมากกว่า สาธารณะ รองลงมาคือ ประชาชนให้ความสนใจต่อการเสนอข่าวสารประเภท ตื่นเต้นเร้าอารมณ์ เรื่องเพศ และความรุนแรง ทำให้สื่อมวลชนต้องสนองความต้องการ และสื่อมวลชนต้องการขายข่าวโดยไม่คำนึงถึงจรรยาบรรณ และน้อยที่สุดมีความเห็นว่ สื่อมวลชนกระทำการลงไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการ ซึ่งจากผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องความรุนแรงในสื่อของ Jonathan Freedman แห่งมหาวิทยาลัย Toronto พบว่าสื่อมีผลต่อพฤติกรรมต่อมวลชนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะต่อเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่ได้ชื่อว่าบรรลุนิติภาวะแล้ว โดยเฉพาะเรื่องราวในสื่อที่นำเสนอทางด้านความรุนแรงในภาพยนตร์ รวมถึงความก้าวร้าวในลักษณะต่างๆ แต่พฤติกรรมเหล่านั้นกลับได้รับความชื่นชอบจากมวลชน (Freedman, 2001) ในขณะที่สุนันทา เคาไวกุล (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง นักวิชาการ ต่อหน่วยงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ พบว่านักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ คาดหวังให้ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1. ควรนำเสนอได้โดยเสรีภาพได้ครอบจรรยาบรรณ 2. ควรนำเสนอข่าวแบบเจาะลึก 3. ควรคำนึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้ นักสื่อสารมวลชนให้ความสำคัญกับเสรีภาพของสื่อมากที่สุด ส่วนนักการเมืองและนักวิชาการให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลมากที่สุด ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ก็มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันกับงานวิจัยเบื้องต้น

“ในปี 2541 นั้นมีเหตุการณ์สำคัญของโลกที่สะท้อนให้เห็นยุคสมัยแห่งวิกฤติข่าวสารหลายประการ ซึ่งตั้งคำถามต่อสื่อมวลชนกระแสหลักของโลกถึงจริยธรรม ไม่ว่าจะ เป็นเครือข่ายโทรทัศน์ข้ามชาติ สำนักข่าวต่างประเทศ หรือธุรกิจสิ่งพิมพ์ระดับโลก เนื่องจากมีข่าวจำนวนหนึ่งที่ประชาชนและสถาบันทั่วโลก เสนอว่าเป็นข่าวสำคัญ แต่สื่อมวลชนกระแสหลักไม่สนใจพาดหัวข่าว หรือมีการติดตามข่าวอย่างต่อเนื่อง” (พิทยา ว่องกุล, 2541,

หน้า 9)

หนังสือ Censored : The News that didn't Make the News ซึ่งเป็นโครงการ Project Censored สังกัดภาควิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัย Sonoma State แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเสรีภาพด้านข้อมูลข่าวสารในสหรัฐ ฯลฯ โดยพิจารณาจากข่าวสำคัญที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์วารสารทางวิชาการนิตยสาร ฯลฯ แต่ไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนกระแสหลัก วิธีการศึกษาวิจัย จะเปิดโอกาสให้ประชาชนและสถาบันต่างๆ ทั่วโลกเสนอข่าวที่ตนคิดว่าสำคัญ แต่ไม่ได้รับความสนใจไปยังโครงการในปี ค.ศ. 1998 มีข่าวที่รวบรวมได้ 1,000 ชิ้น จากนั้นก็คัดเลือกได้จำนวนหนึ่งส่งไปให้กรรมการตามสถาบันต่างๆ ประเมินความสำคัญและความน่าเชื่อถือ มีการลงคะแนนจัดลำดับข่าวที่ได้รับคะแนนสูงสุด 160 ชิ้น และส่งให้นักศึกษาวิชา Media Censorship ของมหาวิทยาลัย โซโนมา ทำการวิจัยถึงข่าวที่สื่อมวลชนกระแสหลักให้ความสนใจน้อยที่สุดข่าวแรกถึงข่าวที่ 50 จากนั้นภาควิชาและนักศึกษาจะลงคะแนนเสียงคัดเลือกเหลือ 25 ข่าวเพื่อนำเสนอให้คณะผู้ตัดสินขั้นสุดท้าย ซึ่งประกอบด้วยผู้คนจากหลายสาขาวิชา และสาขาอาชีพจัดลำดับความสำคัญเป็นครั้งสุดท้าย

จำนวน 25 ข่าวเด่นที่ไม่ได้พาดหัวข่าว และสื่อมวลชนไม่ติดตามรายละเอียดนั้น สะท้อนให้เห็นวิกฤติข่าวสาร (ความผิดปกติของสื่อมวลชน) ในสหรัฐอเมริกาและสำนักข่าวข้ามชาติ อีกทั้งยังแสดงถึงความรับผิดชอบต่อ Mass (มวลชน/คนส่วนใหญ่) ได้เป็นอย่างดี เป็นบทพิสูจน์ถึงจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศที่ยกย่องว่าตัวเองเจริญก้าวหน้า ว่าไม่ได้ทำหน้าที่บนหลักความรับผิดชอบหรือเที่ยงธรรมตามหลักวิชาชีพแต่อย่างไร และในทางตรงกันข้าม ก็สะท้อนให้เห็นความลำเอียงในการเสนอข่าวสารที่ละเมิดสิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอีกด้วย ตัวอย่าง ข่าวเด่นที่ไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนกระแสหลัก ว่าจะมีต่อประชาชนสหรัฐอเมริกาและโลกอย่างไร มีดังนี้ (มดิชน, 2542)

□ อันดับที่ 1 รัฐบาลประธานาธิบดี คลินตัน ส่งเสริมการค้าอาวุธของสหรัฐอเมริกาไปทั่วโลก ผลย่อมกระทบต่อสันติภาพของสังคม ประเทศต่างๆ หรือความรุนแรงในการสะสมอาวุธที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันเกิดจากประเทศที่เรียกตนเองว่าเป็นประชาธิปไตย เคารพสิทธิมนุษยชน แต่กลับเป็นผู้เรียกร้องสันติภาพด้วยอาวุธ

□ อันดับที่ 2 ยาสิฟีนแชนพู เครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงผิวทำให้เกิดโรคมะเร็ง ตัวอย่างสินค้าที่มีสารก่อมะเร็งปนอยู่ เช่น ยา ย้อมผม แครร์รอล “ไนซ์แอนด์อีซี่” แชมพูวิตัน แชลซุน เครื่องสำอางค์ฟเวอร์เกิร์ล ยาสิฟีนยี่ห้อ เครสท์ โดยเฉพาะแป้งทุกชนิดในอเมริกาที่มีสาร ทัลค์ (Talc) ประกอบเป็นส่วนสำคัญ เพราะเชื่อมโยงเกี่ยวกับการเกิดมะเร็งในมดลูก ปัญหาสารปนเปื้อนใน ยาสิฟีน แชมพู ครีมนักันแดด แป้ง ยา ย้อมผม หรือ เครื่องสำอางในอเมริกาเหล่านี้ มีงานวิจัยมากมายรองรับ แต่องค์การอาหารและยาสหรัฐ (FDA) ไม่มีอำนาจสั่งห้าม หรือแม้ว่าจะเคยเรียกร้องให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางลดปริมาณสารไนโตรซามีนที่เป็นสารก่อมะเร็งลงก็ได้รับการเมินเพิกเฉย

ผลกระทบจากข่าวนี้นี้ ไม่เฉพาะเกิดปัญหาด้านสุขภาพต่อชาวอเมริกันเท่านั้น ยังกระทบต่อสุขภาพชาวโลกที่ใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจากอเมริกาด้วย ทั้งเป็นเครื่องที่ซื้อมาที่ชัดเจนถึงผลประโยชน์มหาศาลของหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยเฉพาะนิตยสารสตรีในสหรัฐ ที่อุตสาหกรรมเครื่องสำอางเป็นผู้ซื้อโฆษณารายใหญ่

□ อันดับที่ 3 ธุรกิจใหญ่พยายามเข้าควบคุมและครอบงำมหาวิทยาลัยในสหรัฐฯ สะท้อนให้เห็นภาพระบบการศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ วิชาการและการสร้างสำนึกของสังคม ขณะนี้ อำนาจธุรกิจได้พยายามเข้าครอบงำหลังจากที่สามารถมีอำนาจอยู่เบื้องหลังรัฐบาลในประเทศเสรีประชาธิปไตยต่างๆ ได้แล้ว อธิการบดีมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังมักนั่งในตำแหน่งกรรมการบริหารของบริษัทใหญ่ๆ และในกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยก็คับคั่งไปด้วยอดีตผู้บริหารจากบริษัทต่างๆ เป็นการ

สันคลอนเสรีภาพทางวิชาการ และบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเป็นผู้นำทางความคิด

□ อันดับที่ 4- เปิดโปงระบบการดักฟังข่าวระดับโลก อันเป็นความลับสุดยอดที่รั่วไหลออกมา เมื่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยข่าวกรองและสายงานที่เกี่ยวข้อง รู้ลึกว่าระบบ Echelon ซึ่งสหรัฐฯ ชักชวนประเทศพันธมิตรบางประเทศมาร่วมมือกันพัฒนาระบบข่าวกรองปลายทศวรรษ 1980 ชักจะขยายการปฏิบัติงานเกินขอบเขตด้านการทหาร มาสู่การดักฟังข่าวองค์กรกุศล เช่น องค์กร นิโรโฆกรรม สากล องค์กร Christian Aid เป็นต้นระบบ Echelon นี้ ทำให้สำนักข่าวกรองทั้งหลาย สามารถดักจับโทรศัพท์ อีเมลและการสื่อสารทางเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ทั่วโลกได้

□ อันดับที่ 5 บริษัทในสหรัฐอเมริกา คือผู้ผลิตเครื่องมือทรมานสำหรับใช้ภายในและส่งขายต่างประเทศรายใหญ่ที่สุดของโลก

□ อันดับที่ 6 ยานสำรวจอวกาศมาร์ส 96 ของรัสเซียระเบิดเหนือ่านฟ้าซีลีและประเทศโบลีเวีย กล้องบรรจุพลูโตเนียม 4 กล้องหายไปโดยไม่รู้สาเหตุ ว่าถูกเผาไหม้หมดไปในชั้นบรรยากาศหรือหลุดลงมาถึงพื้นโลกฝั่งดิน หรือกระเด็นที่ใด พลูโตเนียมที่หายไปมีน้ำหนักครึ่งปอนด์โดยทางทฤษฎีแล้ว น้ำหนัก 1 ปอนด์ของพลูโตเนียม สามารถทำให้นุชนุชทุกคนบนโลกปีนมะเร็งปอดได้ ข่าวนี้อีเมลชนกระแสหลักประโคนข่าวใหญ่โตเมื่อกองบัญชาการอวกาศสหรัฐฯ

คำนวณว่ายานอวกาศรัสเซียจะตกลงสู่ประเทศออสเตรเลีย แต่ไม่ให้ความสนใจเลยเมื่อมันตกสู่ประเทศในอเมริกาได้ เสมือนไม่สนใจว่าคนผิวดำเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคนผิวดำขาว

□ อันดับที่ 7 ยาคุมกำเนิด “นอร์แพลนท” แบบฝังที่ใช้คุมกำเนิดนาน 5 ปี มีรายงานผลข้างเคียงที่ร้ายแรงและเรื้อรัง ซึ่งเวลาจะเอาออกจากร่างกายต้องใช้การผ่าตัดนั้น สหรัฐฯ ยังถือเป็นนโยบายสำหรับควบคุมอัตราประชากรในหมู่สตรีที่มีรายได้ต่ำในสหรัฐฯ เอง และโลกที่สาม แม้ผลข้างเคียงของนอร์แพลนททำให้มีการฟ้องร้อง 400 คดี (รวม

ทั้งการฟ้องร้องในลักษณะเป็นตัวแทนของสตรีกว่า 50,000 คน) ต่อบริษัท Wyeth - Ayerst ผู้ผลิต แต่สมาคมวางแผนครอบครัวของสหรัฐฯ องค์การอนามัยโลก และองค์การเพื่อพัฒนานานาชาติของสหรัฐฯ ยืนยันการว่าเป็นวิธีคุมกำเนิดที่ปลอดภัย

สำหรับชาวเด่นที่ไม่ได้เป็นชาวพาดหัว หรือสื่อมวลชนกระแสหลักไม่ให้ความสนใจมีอีกมากมาย ในที่นี้จะขอย่อสั้นๆ ราวต่อไป ดังต่อไปนี้

□ อันดับ 8 ชาวกฎหมายบัตรประชาชนและไบซิปซีใหม่สหรัฐฯ ชัดต่อเสรีภาพของประชาชน โดยพิมพ์ลายนิ้วมือในระบบดิจิทัลของแต่ละคนติดไว้ ทำให้หลายประเทศคิดเลียนแบบตาม และไทยก็เป็นหนึ่งในนั้นด้วย

□ อันดับ 9 ชาวโรงงานผู้ผลิตของเล่นสหรัฐฯ ลดคนงานในสหรัฐฯ ลงครึ่งหนึ่ง แล้วส่งเงินทุนไปเป็นโรงงานในประเทศอื่น เช่นไทย จีน เม็กซิโก อินโดนีเซีย ฯลฯ โดยไม่สนใจคนงานที่เป็นโรคทางเดินหายใจ

□ อันดับ 10 กองทัพสหรัฐฯ และบริษัทเรอ็อน สร้างเตาเผาอาวุธเคมี 5 เตาในรัฐโอเรกอน อย่างไม่รับผิดชอบต่อชาวอินเดียนแดงท้องถิ่น และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ หากเกิดการรั่วไหลขึ้นมา

□ อันดับ 11 ความตายหลังกรงขัง

□ อันดับ 12 รัฐบาลท้องถิ่น 21 มลรัฐในอเมริกา ถูกอุตสาหกรรมใหญ่ลอบบีให้ยอมรับกฎหมายยกเว้นโทษจากการกระทำผิดด้านสิ่งแวดล้อม ในกรณีที่บริษัทนั้นยอมตรวจสอบการทำลายสิ่งแวดล้อมของตนเอง

□ อันดับ 13 บริษัทยาักษ์ใหญ่ชื่อ Eli Lilly ใช้มนุษย์ถึง 40,000 คน ทดลองยา และโรงพยาบาลเด็กในเมืองโคลัมบัส ใช้เด็กอายุ 2 - 10 ขวบ ทดลองยาลดไข้ตัวใหม่

□ อันดับ 14 เลือดสำรอกในแคลิฟอร์เนียเป็นอันตราย เพราะมีเชื้อโรคซากาส

□ อันดับ 15 หนังสือพิมพ์กระแสหลักไม่สนใจชุมชนรายได้ต่ำในเมืองและเขตรอบนอกในชนบท

□ อันดับ 16 บริษัทกระต่ายสหรัฐฯ

มีส่วนรู้เห็นในการปราบปรามการเคลื่อนไหวของชาวอินเดียนแดงที่รวมกันเป็นขบวนการชาปาติสตาในประเทศเม็กซิโก -

□ อันดับ 17 งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระบุว่าสารตะกั่ว แมงกานีส และแอลกอฮอล์ที่มีในร่างกายค่อนข้างสูง เป็นตัวกระตุ้นให้คนก่ออาชญากรรมรุนแรง

□ อันดับ 18 บริษัทยาในอเมริกา ส่งเสริมการขายอย่างไม่รับผิดชอบทั้งที่ยานั้นยังไม่ผ่านการเห็นชอบ ขององค์การอาหารและยาของสหรัฐฯ

□ อันดับ 19 งานวิจัยพบอันตรายจากฟลูออไรด์ในน้ำประปา เด็กพิการทางสมองสูงกว่าชุมชนที่น้ำประปาไม่มีฟลูออไรด์ถึง 30 เปอร์เซ็นต์

□ อันดับ 20 กฎหมายสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างงานและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของบริษัทอเมริกัน

□ อันดับ 21 พบทหารที่ผ่านสงครามอ่าวเปอร์เซีย เกิดโรคที่มาจากสารสังเคราะห์ชื่อสควาลีน (Squalene) ซึ่งห้ามใช้กับมนุษย์ และอยู่ในชั้นทดลองกับสัตว์ว่า จะช่วยเพิ่มระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย เพื่อป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ไวรัสเอชพีวี และเอชไอวี ทำให้วงการแพทย์สงสัยว่าจะมีการนำสารนี้มาใช้กับทหาร แต่รัฐบาลสหรัฐฯ ปฏิเสธว่าไม่มีการฉีดวัคซีนที่มีสารนี้ให้ทหารที่เข้าร่วมรบ ขณะที่บันทึกการฉีดวัคซีนทหาร 70,000 รายหายไป ฯลฯ

ปัญหาชาวดังกล่าวมาแล้วนำไปสู่การตั้งคำถามว่า สื่อมวลชนกระแสหลักมีจริยธรรมในวิชาชีพหรือไม่ เรื่องนี้เป็นปัญหาสำคัญที่เห็นได้ชัดจากการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน ซึ่งไม่ให้ความสำคัญของข่าวที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ชาวที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประเทศโลกที่สามหรือไม่ใช่คนผิวขาว ชาวที่อาจจะทำให้ประเทศมหาอำนาจเสื่อมเสียในสายตาชาวโลก รวมไปถึงการบิดเบือนและปกปิดข่าวอีกมากมาย เพื่อผลประโยชน์ของจักรวรรดินิยมการสื่อสารโลก หรือเพื่อประโยชน์ของประเทศอภิมหาอำนาจทาง

การเมือง นโยบายต่างประเทศ และการทำสงคราม เศรษฐกิจ (เก็งกำไรค่าเงิน เล่นหุ้น การทำลายคู่แข่งในตลาดโลก และสงครามจิตวิทยาทางการเงิน) ของ อภิมหาทุน โดยไม่สนใจผลกระทบทางด้านสิทธิมนุษยชน หรือการที่พวกเขาก่อความวุ่นวาย ระส่ำระสายทางเศรษฐกิจและการเมืองไปทั่วโลก

ในเรื่องนี้ชัชวรินทร์ ไชยวัฒน์ (2541) กล่าว แย้งว่าประเทศทุนนิยมที่ชอบอ้างถึงสิทธิมนุษยชน คอยแทรกแซงกล่าวหาประเทศอื่นว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน แท้จริงแล้วพวกเขาหรือจักรวรรดิการ สื่อสารในประเทศนั้นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ได้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งภายใน ประเทศและทั่วโลก ตามตัวอย่างข่าวที่กล่าวมาแล้ว ทั้งหมด พร้อมกันนั้น สื่อมวลชนกระแสหลักใน ประเทศต่างๆ ก็ล้วนแต่เสนอข่าวที่ย้ายสิทธิมนุษยชน ของประชาชน ด้วยข้ออ้างถึงสิทธิเสรีภาพในข่าวสาร แต่มันกลับตั้งอยู่บนหลักการขายข่าวสารและ โฆษณาเพื่อประโยชน์ของบริษัทตนทั้งสิ้น (หน้า 125-126) ในขณะที่ทัศนีย์ บุณนาค (2541, หน้า137) ตั้ง ข้อสังเกตว่าโลกยุคปัจจุบันจึงเป็นยุควิกฤติสื่อมวลชน ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญด้านสิทธิเสรีภาพของแต่ละ ประเทศ เปิดโอกาสให้สื่อมวลชนภายในประเทศ และจักรวรรดินิยมการสื่อสารหรือสื่อมวลชนข้ามชาติ กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้มากกว่า รัฐบาลในประเทศเผด็จการเสียอีก เพราะสามารถ ย้ายสิทธิประชาชน หรืออิทธิพลได้หลายครั้งใน 1 เดือน หรือความถี่สูงถึงหลายๆ ครั้ง ในวันหนึ่งๆ

สื่อมวลชนถือเป็นฐานันดรที่จำเป็น ต้องมีเสรีภาพในการพูด ในการวิพากษ์วิจารณ์ในการ ชี้นำในขณะที่เดียวกันความเป็นอิสระเสรีภาพของ สื่อมวลชนจะต้องอยู่ภายใต้บริบทของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกแต่ในโลกปัจจุบันเป็นโลกที่ ครอบงำไปด้วยเรื่องของผลประโยชน์ เนื่องจากใน ปัจจุบันธุรกิจด้านสื่อมวลชนเป็นธุรกิจด้านหนึ่งที่มี การแย่งชิงผลประโยชน์และการแข่งขันสูงจึง พิจารณาได้จากประเด็นข่าวที่นำเสนอสู่สาธารณะ ชนส่วนมากจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความ รุนแรง รวมไปถึงการสร้างละครภาพยนตร์ หรือ

ถ่ายแบบเสื้อผ้าวาบหวาม ซึ่งเป็นจุดขายที่สังคมควร พิจารณาความเหมาะสม ซึ่งผิดหลักวัฒนธรรมใน เมืองไทย (<http://www.phrathai.net/article/show.php?no=47092603>) ในเรื่องนี้ยุค ศรีอาริยะ (2541) เชื่อว่าสงครามวัฒนธรรม ว่าสงครามข่าวสาร และวัฒนธรรมระบบเครือข่าย และการบันเทิงของโลก ตะวันตก คือองค์กร หรือสถาบันที่มีบทบาทสำคัญ ในยุคโลกาภิวัตน์ระบบเครือข่ายสื่อตะวันตกนี้ได้ สร้างและขยายเครือข่ายและหน่วยงานขึ้นครอบ โลกจนเรียกกันโดยทั่วไปว่าสื่อโลก (Global Media) การรุกรานของสื่อตะวันตกและอันตรายของสื่อเป็น เรื่องที่ยากจะมองเห็น เพราะคนไทยโดยทั่วไป เวลา ที่พูดถึงสื่อตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่ออเมริกัน เราจะคิดถึงคำสองคำแรก คือคำว่าโลกเสรี (Free World) และอีกคำหนึ่งคือ สื่อเสรี (Free Press)

ในการตอบคำถามเรื่องความสัมพันธ์/ สายใยเชื่อมโยงระหว่างสื่อมวลชนกับสังคมนั้น มีวิธี ตอบคำถามได้จากหลายทฤษฎี และหนึ่งในทฤษฎี เหล่านั้นก็คือทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน ที่พยายามนำเสนอว่า สื่อมวลชนควรจะหรือถูก คาดหวังให้ปฏิบัติงานอะไรบ้าง ซึ่งสามารถนำเสนอ ได้ดังนี้

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน(Normative Theory of Media Performance)

ทฤษฎี Normative คืออะไร (ทฤษฎี บรรทัดฐานของสื่อ)

หากมีการตั้งคำถามว่าระหว่าง สื่อมวลชน กับสังคม นั้นมีสายใยสัมพันธ์อะไรระหว่าง 2 สิ่งนี้คำตอบที่ได้อาจจะมีความหมายซึ่งล้วนแล้ว แต่สะท้อนให้เห็นกรอบแนวคิดเบื้องหลังคำตอบทั้ง สิ้นตัวอย่างเช่น (กาญจนา แก้วเทพ,2543,หน้า 97)

□ สื่อมวลชนเป็นผลผลิต ของสังคม เพราะฉะนั้นสังคมแบบไหนหนังสือพิมพ์ก็เป็นแบบนั้น

□ สื่อมวลชนเป็นภาพสะท้อนของ สังคมดังนั้นเสรีภาพของสื่อมวลชนจึงเป็นเครื่อง สะท้อนเสรีภาพของประชาชน

□ สื่อมวลชนเป็นสถาบันแห่งชาติที่
จะต้องมีส่วนในการสร้างสรรค์ระบบเศรษฐกิจ
การเมืองและสืบทอดวัฒนธรรมของชาติ

□ สื่อมวลชนเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์
ของชาติ ดังนั้นสื่อมวลชนจะต้องไม่
ลงข่าวที่ทำลายความมั่นคงของชาติ

□ สื่อมวลชนเป็นผู้รับผิดชอบต่อการ
เจริญก้าวหน้าของผู้คนในสังคม ดังนั้นรายการ
โทรทัศน์เป็นอย่างดีโรคนดูก็เป็นอย่างนั้น ฯลฯ

ในขั้นตอนของการศึกษาการทำหน้าที่
ของสื่อตามแนวทางของทฤษฎีบรรทัดฐานนั้นจะมีอยู่
2 ระดับคือ

1. ระดับโครงสร้าง (Structure) : จะ
เป็นการตรวจสอบบรรทัดฐานในเชิงโครงสร้างของ
สื่อมวลชน เช่น สื่อมวลชนมีเสรีภาพจากรัฐหรือไม่
มีหลายช่องทางสำหรับการเสนอข่าวสารหรือไม่
การเสนอข่าวสารเป็นไปอย่างมีหลักประกันเรื่อง
เสรีภาพหรือเปล่า เป็นต้น

2. ระดับการปฏิบัติงาน (Performance) : จะเป็นการตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติ
งานจริงของสื่อ ซึ่งอาจจะเป็นการทำงานในระดับ
ขององค์กรของสื่อระดับบุคคล โดยอาจจะพิจารณา
ว่าตัวบุคคลหรือองค์กรเหล่านี้ทำงานอย่างมี
กฎระเบียบมีแนวทางด้านวิชาชีพ มีจรรยาบรรณ
เป็นกรอบกำหนดหรือไม่

ลักษณะหลักโดยทั่วไปของทฤษฎี
บรรทัดฐานของสื่อ นั้นจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการควบคุม
(Control) การปกป้อง (Protection) หรือ
การกำกับดูแล (Regulation) กระบวนการทำงาน
ของสื่อมวลชน โดยอาศัยกลไกแบบต่างๆ เช่น
กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์กรของผู้รับสาร
 ฯลฯ แม้ในการดำเนินงานจริงๆ จะไม่มีสื่อมวลชนใด
ที่สามารถจะทำตามที่ “ควรจะเป็น” และดูเป็นอุดมคติ
 เช่นนั้นได้ทั้งหมด หากทว่าความสำคัญของทฤษฎี
 บรรทัดฐานนั้นมีได้อยู่ที่ว่า สื่อจะสามารถทำตาม
 อุดมคติได้จริงหรือไม่ แต่สถานภาพของทฤษฎีนี้มี
 ความสำคัญในฐานะ “อุดมคติ” ที่จะคอยเหนี่ยวรั้งมิ
 ให้การทำงานของสื่อจมดิ่งตกลงไปหรือเบี่ยงเบน

ออกไปจากบรรทัดฐานเนื่องจากแรงผลักดันต่างๆ
 แนวคิดของทฤษฎีบรรทัดฐานจะเป็นส่วนผสมที่
 สำคัญในยามที่มีการพิจารณาออกกฎหมายเกี่ยวกับ
 สื่อ นโยบายการใช้สื่อหรือการร่างจรรยาบรรณของ
 สื่อในภาคปฏิบัติการ เราอาจจะเห็นคำถ้อยคำธรรม
 ที่ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อจะจุดประเด็นมาให้
 สาธารณชนและสื่อมวลชนพิจารณาคำตอบ เช่น

■ สื่อมวลชนควรจะทำอะไรให้มาก
กว่าการขายเนื้อหาที่ไม่ทำกำไรให้แก่องค์กรสื่อ
เท่านั้นหรือไม่ ในบางเงื่อนไขที่จำเป็นจะต้องมีการ
ให้บริการสาธารณะชนที่ไม่ทำกำไรให้แก่หน่วยงาน
 สื่อจะทำหรือไม่

■ สื่อได้มีส่วนในการเข้าร่วมแก้ไข
ปัญหาสังคมอย่างไรบ้าง

■ สื่อได้ทำหน้าที่เป็น “สุนัขเฝ้าบ้าน”
(Watchdog) เพื่อติดตามผลงานของรัฐหรือดูแลผล
ประโยชน์ให้แก่ผู้บริโภคหรือไม่

■ ในยามที่สังคมวิกฤต สื่อ
เรียกร้องตัวเองให้ทำอะไรบ้างในสถานการณ์ดังกล่าว
 ฯลฯ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าสังคมแต่ละสังคมที่มี
 ประชาธิปไตย ระบบการเมือง ความเชื่อเกี่ยวกับ
 มนุษย์และสังคมแตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนด
 ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อในแต่ละสังคม แต่ละ
 ยุคสมัยย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของสังคมที่
 จะได้แสดงให้เห็นต่อไป

ประเภทของทฤษฎีบรรทัดฐานของ สื่อมวลชน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ทฤษฎี
บรรทัดฐานของสื่อ นั้นมีความผูกพันโยงใยกับสภาพ
สังคมที่อยู่ ดังนั้น เมื่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องแปรเปลี่ยนไป
 ทฤษฎีบรรทัดฐานก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมีดังนี้

■ สภาพความเป็นจริงของสังคม ใน
ศตวรรษที่ 17 ของยุโรปกับศตวรรษที่ 20 ของ
สหรัฐอเมริกา ย่อมมีสภาพสังคมที่แตกต่างกัน และ
แม้จะเป็นศตวรรษที่ 20 เหมือนกัน แต่สังคมอเมริกา
และสังคมโลกที่สามก็ยังคงแตกต่างกันอยู่

▪ พัฒนาการของสื่อ ในศตวรรษที่ 17 มีแต่เฉพาะหนังสือพิมพ์เท่านั้น ดังนั้น บรรทัดฐานที่ก่อตัวขึ้นมา ก็จะครอบคลุมเฉพาะตัวสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ไม่อาจจะขยายการอธิบายมาถึงสื่อ ใหม่ ๆ เช่น วิทยุ และโทรทัศน์ได้ หรือแม้แต่ตัวหนังสือพิมพ์เอง จากอดีตและปัจจุบันก็มีโฉมหน้าที่แตกต่างกัน

▪ กลุ่มบุคคลที่สร้างสรรค์ทฤษฎี Baran & Davis (1995) กล่าวว่ากำเนิดของทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อ นั้นมาจาก 3 แหล่งอย่างน้อย คือ จากผู้ที่กำลังปฏิบัติงานในสื่อ จากกลุ่มนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ และ จากทฤษฎีที่เคยมีมาก่อน ดังนั้น คุณลักษณะของทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชนจึงค่อนข้างมีความหลากหลาย

การวิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience Analysis)

“ในบรรดาคอ้งค์ประกอบ 4 ประการของกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้รับสาร (Sender) เนื้อหาสาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Audience) นั้น คอ้งค์ประกอบ “ผู้รับสาร” เป็นคอ้งค์ประกอบที่ได้รับความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์อย่างมากที่สุดตั้งแต่ยุคแรกเริ่มมาจนถึงปัจจุบัน วิธีการวิเคราะห์ที่ได้แปรเปลี่ยนไป รวมทั้งทัศนคติที่นักวิชาการมีต่อผู้รับสารก็ปรับเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย” (กาญจนา แก้วเทพ, 2543, หน้า 291)

เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับแนวทางต่างๆ ในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่จะได้กล่าวถึงต่อไป ในที่นี้จะได้กล่าวถึงทัศนคติต่างๆ ที่มีต่อ “ผู้รับสาร” เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจต่อแนวการวิเคราะห์แบบต่างๆ ต่อไป

McQuail (1994) กล่าวว่า การพัฒนาการทัศนคติที่มีต่อผู้รับสารสามารถแบ่งออกเป็น 4 แนวคิดใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 ทัศนคติที่มองผู้รับสารเป็น “ผู้ดู ผู้ชม” (Spectators) แนวคิดนี้เป็นทัศนคติที่ตกค้างมาจากศิลปะการแสดงของสื่อพื้นบ้านเช่น ลิเก ลำตัด ดนตรี ฯลฯ ในการละเล่นดังกล่าว จะประกอบด้วย ฝ่ายผู้เล่น (ผู้ส่งสาร) และผู้ดู ผู้ชม (Spectators) ที่

เข้าไปในสถานที่เดียวกันและช่วงเวลาเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางการสื่อสารระหว่างฝ่ายแสดง (มหรสพหรือ การปราศรัยหาเสียง) กับผู้ชมจะเป็นแบบสื่อสารภายในกลุ่ม (Group Communication) โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างมีปฏิริยาตอบโต้กันและกัน (เช่น ถ้าพระเอกเกล็กร้องกลอนเกี่ยวกับนางเอกได้ถูกใจผู้ชมก็อาจจะม็เสียงตบมือหรือโห่ฮาแสดงความพอใจ) ในปัจจุบันนี้แม้ในแวดวงของการสื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ หรือ วิทยุ เราก็ยังอาจจะพบเห็น “ผู้ดู ผู้ชม” ดังที่กล่าวมานี้ปรากฏอยู่ในรายการบางรายการ เช่น บรรดาผู้ชมในห้องส่งของรายการเกมโชว์ รายการตลก การถ่ายทอดการแสดงสดของวงดนตรี คอนเสิร์ต เป็นต้น

1.2 ทัศนคติที่มองดูผู้รับสารเป็น “กลุ่มสาธารณะ” (Public) กลุ่มผู้รับสารแบบนี้เกิดขึ้นในยุคที่มีสื่อสิ่งพิมพ์ และได้เกิดกลุ่มผู้อ่าน ที่เรียกว่า “Reading Public” ซึ่งหมายถึง ผู้รับสารที่ติดตามผลงานของนักเขียนหรือสื่อสิ่งพิมพ์บางชนิดอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ และเนื่องจากในยุคของสื่อสิ่งพิมพ์เช่น หนังสือพิมพ์นั้น เป็นยุคที่สื่อมวลชนได้เข้าไปมีบทบาทเคลื่อนไหวร่วมในการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมาก ดังนั้น ผลจากการติดตามข่าวสาร ทำให้กลุ่มผู้อ่านเกิดการรวมตัวตามเกณฑ์ต่างๆ เช่น อาชีพ รายได้ เพศ ความสนใจ ฯลฯ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ ที่เรียกว่าเป็น กลุ่มสาธารณะ ดังนั้นกลุ่มผู้รับสารในความหมายของ กลุ่มสาธารณะ จึงหมายถึงผู้รับสารที่หลังจากได้รับข่าวสารจากสื่อแล้ว จะเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มพลังแบบต่างๆ และเข้าไปแสดงบทบาทในมิติสาธารณะ (เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ)

1.3 ทัศนคติที่มองดูผู้รับสารเป็น มวลชน (Mass) มักเป็นทัศนคติส่วนใหญ่ที่นักสื่อสารมวลชน (โดยเฉพาะในยุคสมัยของวิทยุโทรทัศน์) จะคิดถึงกลุ่มผู้รับสาร คำว่ามวลชน หมายถึงผู้รับสารที่มีลักษณะสำคัญๆ คือ

- เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ที่มีปริมาณมาก

- เป็นกลุ่มที่อยู่กระจัดกระจายตามที่ต่างๆ ไม่ได้อยู่รวมในที่เดียวกัน

- เป็นกลุ่มที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันต่างคนต่างอยู่ ไม่รู้จักกัน

- เป็นกลุ่มที่มีลักษณะหลากหลายไม่ว่าจะเป็นหลายเพศ หลายวัย หลายอาชีพ

- เป็นกลุ่มที่มีลักษณะชั่วคราวชั่วคราว เช่น เกิดเป็นมวลชนขึ้นเมื่อมีการรับสารจากสื่อเท่านั้น หลังจากเปิดรับจบแล้ว ก็จะกระจัดกระจายออกไปอย่างเดิม

1.4 ทิศนะที่มองดูผู้รับสารเป็นตลาดหรือผู้บริโภค (Market) เป็นความหมายสุดท้ายที่ได้เกิดขึ้นเมื่อพัฒนาการของการสื่อสารมวลชนได้กลายเป็นระบบธุรกิจอย่างเต็มตัวและมีการแข่งขันอย่างมาก ดังนั้น ผลผลิตของสื่อทุกชนิด จะมีสถานะเป็นสินค้าหรือบริการที่มีไว้จำหน่าย ให้แก่กลุ่มผู้ชมบางกลุ่มที่มีอำนาจซื้อที่เรียกว่า ผู้บริโภคหรือตลาด และเนื่องจากในสภาวะปัจจุบันปริมาณด้านการผลิตสื่อ มีมากกว่าความสามารถที่จะบริโภคของผู้บริโภค ดังนั้นทิศทางของการผลิตสื่อจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดผู้ชมเป็นสำคัญ

ท่ามกลางกระแสเชื่อมรวกรากของเศรษฐกิจเงินตรา ระบบการเมืองที่เงินตราเป็นใหญ่ รวมไปถึงสังคมที่นับถือเงินตราเป็นใหญ่ อุดมการณ์ของสื่อมวลชนจึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งว่า มีจริงหรือไม่ มากน้อยเพียงใดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ปัจจุบันสื่อมวลชนที่มีอุดมการณ์จะต้องผ่านการเคี้ยวเข้มจากประสบการณ์ชีวิต และมีภูมิปัญญาเป็นฐานคิดค่อนข้างสูง จึงจะรอดพ้นปากเหยี่ยวปากกาที่เกิดจากผลประโยชน์มากมายล่อใจในกระแสเงินตราเป็นใหญ่ วิฤติสื่อมวลชนจะเห็นได้ชัด จากการที่นักการเมือง นักธุรกิจมือสกปรก และผู้มีอิทธิพลหลายคน ทุ่มเงินซื้อ และเข้าเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์เพื่อใช้สื่อให้เป็นประโยชน์เฉพาะตนเป็นใหญ่ ปัญหาความเสื่อม

จริยธรรมของสื่อ เป็นปัญหาใหญ่ในวงการสื่อมวลชนขณะนี้ และเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขเนื่องจากเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มากมายที่สลับซับซ้อน และองค์กรของสื่อมวลชนเองก็แก้ปัญหาอะไรไม่ได้ เหตุนี้คนไทยทั้งประเทศจึงตกอยู่ภายใต้วิฤติข่าวสารที่ลึบสน และเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดวิฤติทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ■

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). สื่อสารมวลชนและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทเอดิชั่น เพรสโปรดักส์ จำกัด.
พิทยา ว่องกุล. (2541). วิกฤตีสื่อมวลชนยุคจักรวรรดินิยมวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ยุทธนา วรณปิติกุล. (2541). สื่อมวลชนในวิกฤตจักรวรรดิหรือมหาลัทธิ. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา. (2541). ความรู้เท่าทันสื่อมวลชนภารกิจของพลเมืองร่วมสมัยในฐานันดรที่สี่จากระบบ
โลกถึงรัฐไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ปิยะโชติ อินทรนิवास. (2546). สื่อกับปรากฏการณ์ มุมมอง าคคนสี่อำ ต่อปรากฏการณ์ปัญหาโครงการท่อก๊าซ
ไทย - มาเลเซีย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมมขาว.
- ชัชชิน ไชยวัฒน์. (2541). วิกฤตีสื่อมวลชนสื่อไร้พรหมแดนกับวิกฤตวัฒนธรรม-สังคมไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ทัศนีย์ บุณนาค. (2541). วิกฤตีสื่อมวลชนไร้พรหมแดน : ยุทธการครองโลก. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ยุค ศรีอาริยะ. (2541). วิกฤตีสื่อมวลชนในยุคจักรวรรดินิยมข่าวสาร. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง แอนด์
พับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน).
- 25 ชาวเด่น (และดี) ที่ไม่ได้เป็นข่าวพาดหัว. (2542, มกราคม ฉบับที่ 7604-7606). มติชน หน้า 4.
- ทักษิณ ชินวัตร. (2546, มิถุนายน). การใช้สื่อในการเมืองยุคใหม่. สมาคมนักข่าวและวิทยุโทรทัศน์ไทย, 35.
- อภิรักษ์ โกษะโยธิน. (2546, มิถุนายน). การใช้สื่อในการเมืองยุคใหม่. สมาคมนักข่าวและวิทยุโทรทัศน์ไทย, 41.
- สุนันทา เคาไวยกุล. (2540). ความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ ต่องานข่าว
การเมืองทางโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญา.มหาบัณฑิตนิเทศศาสตร์(การสื่อสารมวลชน)
บัณฑิตวิทยาลัย.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพฯ.
- สุวารีย์ วงศ์วัฒนา. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อการขาดความรับผิดชอบทางจริยธรรมของสื่อมวลชนในมุมมองของ
นักศึกษา อาจารย์ และผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อสารมวลชน ในจังหวัดพิษณุโลก.
- Baran S.J.& Davis D.K. (1995). Mass Communication Theory. Wadsworth Publishing
Company.
- Jonathan Freedman. Executive Summery, "Media Violence and Agression :A Review of the Researcs."
University of Toronto Manuscript (March 2001).
- McQuail, D. (1994). Mass Communication Theory. Sage Publications.
- สื่อมวลชนในประเทศไทย**
(ไม่ระบุวัน). สืบค้น 17 ธันวาคม 2547, จาก <http://www.thaimain.org/thai-thailand/media.html>
- ฤาสื่อมวลชนจะยอมเป็นจำเลยสังคม**
(ไม่ระบุวัน). สืบค้น 17 ธันวาคม 2547, จาก <http://www.phrathai.net/article/show.php?no=47092603>